

Землянська А.В., к.філол.н., доцент
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного

МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СОЦМЕРЕЖ У ФОРМУВАННІ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

***Анотація.** У статті визначено способи використання соцмереж для формування побутової і професійної комунікативної компетенції. Увагу акцентовано на блогах філологів та фахівців із ораторського мистецтва як зразкових моделей правильного використання мовних одиниць в конкретних комунікативних ситуаціях.*

***Ключові слова:** комунікативна компетентність, мовні норми, суржик, соціальні мережі, блог.*

Постановка проблеми. На тлі ажіотажу, який викликало активне впровадження у навчання елементів неформальної освіти та визнання її результатів, майже непомітними для педагогів та їхніх здобувачів залишаються можливості інформальної освіти. При цьому традиційні способи саморозвитку й поглиблення своїх компетентностей через читання книг, особисте спілкування з фахівцями, реальний практичний досвід значно поступились інформаційно-комунікаційним технологіям, які відкривають численні шляхи набуття знань, умінь і навичок в онлайн-режимі. В умовах воєнного стану це є надзвичайно актуальним, оскільки забезпечує рівні можливості для всіх громадян України. Однак якщо медіаконсультації, онлайн-лекції, самостійне опрацювання літератури й т.п. вже є звичними, то про інші види інформальної освіти (подкасти, блоги, тематичні сторінки в соцмережах тощо) знають переважно вузькі спеціалісти. Хоч вони для сучасної молоді є більш цікавим та дієвим джерелом навчальної інформації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання інформальної освіти: її специфіки, різновидів, ролі в процесі навчання в аспекті психолого-педагогічних підходів, юридичних аспектів визнання його результатів розробляли свого часу О. Аніщенко, В. Байдала, Л. Баліка, Є. Бохонько, Т. Губанова, І. Жукевич, І. Петренко, С. Петренко,

С. Прийма, Ю. Романишин, С. Ткачов, Н. Ткачова, Я. Чирва та ін. [1; 2; 6; 7; 9 тощо].

Окрема увага приділялась соцмережам у освітньому процесі. Зокрема, цій темі присвячено студії М. Воровки, С. Шарова, Т. Шарової, О. Калініченко, Ю. Кошової, М. Кривонос, Ю. Мельничук, М. Зацерківної, В. Халіманенко, Т. Веретюк, В. Четверик та ін. [3; 4; 5; 10; 11 тощо]. На сьогодні розглянуто вже переваги й недоліки, основні принципи використання соцмереж у навчанні, їхню роль у формуванні цифрової та комунікативної іншомовної компетентностей, значення у розвитку інших, т.зв. *soft skills*, наводились статистичні дані щодо особливостей перебування молоді в такому цифровому освітньому просторі. Однак можливість використання аналізованого онлайн-ресурсу на заняттях з української філології згадувалась лише побіжно, що свідчить радше про зародковий етап розвитку методології застосування соцмереж у процесі вивчення державної мови, у тому числі й у вищій школі.

Формулювання цілей статті. Метою студії є огляд основних популярних онлайн-ресурсів у соцмережах, які сприятимуть формуванню й поглибленню комунікативної компетентності, зокрема в курсі «Українська мова за професійним спрямуванням».

Виклад основного матеріалу досліджень. Інформальна освіта як різновид процесу навчання характеризується високим рівнем мотивації учня/студента, оскільки, за визначенням, «передбачає самоорганізоване здобуття людиною певних компетентностей під час повсякденної діяльності, пов'язаної з громадською, професійною або / та іншими активностями, родиною, дозвіллям тощо» [8]. Тобто людина, яка вчиться, з власної волі опановує нові знання, види діяльності, переймає моделі поведінки, поглиблює вже наявні компетентності та формує нові, як загальнокультурного плану, так і вузькофахові. А досить широкий спектр джерел навчальної інформації (спілкування з рідними та друзями, відвідування бібліотек, театрів, музеїв, подорожі та знайомства з новими місцями, перегляд кінофільмів і телепередач, виконання спільної діяльності та ін.) дозволяє кожному підібрати більш прийнятні для нього варіанти.

У цьому переліку безсумнівним лідером, відповідно до проведених опитувань, є соцмережі [4]. Вони мають безліч переваг для формальної та інформальної освіти, особливо в умовах дистанційного навчання. Як підкреслюють Т. Веретюк і В. Четверик, це насамперед створення

особливого освітнього середовища, яке б дозволяло поширювати організаційну та навчальну інформацію і матеріали, забезпечують комунікацію між викладачами й здобувачами та партнерство у виконанні завдань і проєктів, дозволяють проводити онлайн-заняття тощо [11, с. 115]. При цьому тут варто наголосити на інтерактивності соцмереж як освітнього ресурсу, доступності для суб'єктів навчання, які знаходяться на значній відстані одне від одного, можливості як синхронної, так і асинхронної взаємодії. Крім того, в соцмережах часто роль викладача як керівника процесу та беззаперечного авторитету трансформується, а інколи й зовсім нівелюється, особливо якщо йдеться про інформальну освіту. Принципами такого навчання є підтримка й менторство, співробітництво та обмін досвідом [3, с. 49].

Універсальний характер соцмереж як освітнього ресурсу пояснює й широкі можливості їхнього застосування, виділені дослідниками:

- створення закритих тематичних спільнот або груп з дисципліни, поширення там необхідної інформації, матеріалів, комунікація зі здобувачами освіти [3, с. 49];
- викладання відеоуроків, експериментів із можливістю безпосередньої комунікації та опосередкованою взаємодією;
- участь у форумах, чатах [5, с. 158];
- проведення «мозкового штурму», групове виконання творчих та пошуково-дослідницьких проєктів;
- організація навчально-виховної роботи, зокрема шляхом проведення онлайн-флешмобів [10];
- ведення тематичних блогів, знімання шортсів, подкастів із метою зацікавлення здобувачів та поширення знань тощо.

Саме останній пункт на сьогодні набуває значної популярності та характеризується розмаїттям тематично-функціонального наповнення. Передусім йдеться про ведення блогів представниками різних галузей знань та сфер діяльності. Блогери, або т.зв. інфлюенсери («лідери думок»), є для аудиторії підписників безсумнівним авторитетом та викликають довіру до свого контенту, тож інформація, яку вони доносять, зазнає переважно беззаперечного сприйняття та швидкого й міцного засвоєння. Крім того, шортси, які викладаються в інтернет, якраз відповідають психологічним особливостям сучасної молоді, зокрема її потребі у швидкому та водночас дозованому отриманні знань, причому виділення найсуттєвішого, без зайвого багатослів'я.

Для вивчення української мови, як і будь-якої іншої, блоги та сторінки в соцмережах є гарним освітнім ресурсом. Це пов'язано з тим, що мову не можна опанувати, завчивши слова й основні правила: мова – живий організм, який постійно трансформується, поповнюється новими одиницями, який пов'язаний із когнітивними функціями, особливостями менталітету та загальним і національним культурно-історичним контекстом. Тому що більше здобувачі освіти занурюються в мовний простір, що більше нюансів дізнаються, то вільніше себе почуватимуть у спілкуванні, адже їхнє мовлення стане багатшим, а досвід застосування мовних одиниць, інтонацій, невербальних засобів відповідно до конкретної комунікативної ситуації – ширшим.

На заняттях з української мови, у тому числі в курсі «Українська мова за професійним спрямуванням», доцільно використовувати матеріали з таких сторінок у соцмережах:

- *Блог Марії Словолюб* – філологині, яка навчає мови та допомагає виділятися завдяки грамотному мовленню, як вона себе позиціонує (https://www.tiktok.com/@slovo_lyb; https://www.instagram.com/slovo_lyb; <https://www.facebook.com/profile.php?id=61571478446879>). Ця блогерка, як видно, має профілі в усіх популярних соцмережах: фейсбуці, тіктоці, інстаграмі тощо. У своїх шортсах Марія багато уваги приділяє дотриманню мовних норм: орфоепічних, лексичних, граматичних, фразеологічних та ін.; етимології слів та крилатих висловів; доведенню унікальності української мови через її культуру. Окрему увагу привертають відеоролики, в яких авторка проводить опитування перехожих із метою перевірки рівня обізнаності з традиціями, звичаями, нормами української мови та їх коригування. Такі шортси викликають у здобувачів освіти найбільший інтерес, адже вони мають змогу побачити себе чи своє оточення ніби «збоку», в реальній комунікативній ситуації, зіставити свої знання та доповнити їх, а відтак – краще запам'ятати правильні варіанти, ніж це було б подано педагогом у класичному форматі навчання.

- Сучасний погляд на українську мову як модну в молодіжному середовищі пропонує у своєму блозі музикант групи «Bulvar LU», а тепер ще й редактор та журналіст телеканалу СТБ *Рамі Аль Шаєр* (<https://www.facebook.com/profile.php?id=100069218295975#>; https://www.instagram.com/rami_al_shaer). Він знайомить із цікавими фактами про українську мову саме як людина іншої національності, яка

намагається пізнати суть окремих слів і виразів, зіставляє різні версії їхнього походження тощо.

- З метою опанування мовним етикетом, вербальними і невербальними засобами передачі емоцій, почуттів, характерів, змістів, позбавлення суржику й т.п. доцільно використовувати сторінки *Вікі Хмельницької* – акторки, ведучої, тренерки з риторики і комунікацій (<https://t.me/barvystaukraina>, <https://www.facebook.com/profile.php?id=1531430631>). Зокрема, на занятті з мовного етикету можна переглянути разом зі здобувачами її ролик із формами привітання, традиційними для українців, або у практичній роботі з вивчення мовних норм спробувати пограти в «Антисуржик-рулетку», пропонуючи студентам давати відповідь на запитання першими, а далі перевіряти свої знання правильної вимови з професіоналом.

- Зрештою, для поглиблення вмінь і навичок публічного виступу варто порекомендувати здобувачам освіти сторінки *Павла Мацьопи* (https://www.instagram.com/pavlo_matsopa/). Маючи досвід роботи тележурналістом та ведучим теле- й радіопрограм, блогер учить своїх підписників основам ораторського мистецтва, способам аргументації та керування процесом спілкування, визначає лексеми і фрази, які видають слабкість позиції співрозмовника, акцентує увагу на мовних помилках, які псують репутацію доповідача.

Усі вищезгадані сторінки в соцмережах, як і багато інших, подібних до них, окрім власне інформаційного наповнення, дають можливість реципієнтам зануритись в українськомовне середовище, почути правильну вимову, відчувати на собі харизматичність ведучих, що виявляється через вербальну комунікацію, та силу впливу гарного оратора на аудиторію.

Висновки. У час засилля інтернету й інформаційно-комунікаційних технологій варто спрямовувати їх на допомогу педагогові для посилення результатів освітнього процесу. Таким допоміжним матеріалом стають соціальні мережі, популярні серед молоді, які саме через свою доступність та свободу дій користувачів мають педагогічний та розвивальний ефект.

Вміле поєднання різних видів освіти: формальної, неформальної та інформальної дозволяє підвищити якість освіти через зростання інтересу до неї та мотивації здобувачів. Крім того, соцмережі як інструмент навчання сприяють забезпеченню освіти особистості впродовж життя.

Література

1. Баліка Л., Петренко С., Петренко І. Неформальна та інформальна освіта: нові способи формування компетентностей фахівця в сучасних умовах. *Інноватика у вихованні* : зб. наук. пр. Рівне, 2023. Вип. 18. С. 155–162.
2. Губанова Т.О. Інформальна освіта як різновид освіти за законодавством України. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. №5. С. 56–59.
3. Зацерківна М., Халіманенко В. Соціальні мережі як ефективне середовище в освітньому процесі. *Цифрова платформа: інформаційні технології в соціокультурній сфері*. 2024. Т. 7. №1. С. 46–57.
4. Калініченко О.В., Кошова Ю.М., Мельничук Ю.В. Використання соціальних мереж в освітньому процесі. URL : <https://repo.knmu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/23059601-4694-4a39-b3a5-7475dd275bcb/content>
5. Кривонос М.П. Використання соціальних мереж в освітньому процесі для формування цифрової компетентності здобувачів освіти. URL: http://eprints.zu.edu.ua/41599/1/19_21_2024.pdf
6. Ніколенко Л. Науково-методичний супровід формальної, неформальної та інформальної освіти дорослих. URL : http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/pislya_dyplom_osvina/1_2016/%d0%9d%d0%98%d0%9a%d0%9e%d0%9b%d0%95%d0%9d%d0%9a%d0%9e.pdf
7. Ніколенко Л.Т. Професійний розвиток педагогів у формальній, неформальній та інформальній освіті дорослих: історико-педагогічний аспект. *Імідж сучасного педагога*. 2016. №4(163). С. 25–33.
8. Прийма С.М., Аніщенко О.В. Інформальна освіта. *Велика українська енциклопедія*. URL: [https://vue.gov.ua/Інформальна освіта](https://vue.gov.ua/Інформальна%20освіта).
9. Романишин Ю., Бохонько Є. Неформальна та інформальна освіта дорослих в Україні. *Інноваційна педагогіка*. Вип. 63. Т. 2. 2023 С. 153–156.
10. The Impact of Social Networks on the Development of Students' Social Competence. *International Journal of Engineering Pedagogy* / Sharov S., Vorovka M., Sharova T., Zemlianska A. 2021. Vol. 11(3). P. 84–98. <https://doi.org/10.3991/ijep.v11i3.20491>
11. Veretiuk T., Chetveryk V. Social Networks as an Additional Tool for Learning Ukrainian as a Foreign Language. *Science and Technology of the*

Future: Advanced Views: XXIX International scientific and practical conference, Madrid, Spain, June 26–28, 2024. Madrid, 2024. P. 114–117.

Zemlianska A. Possibilities of using social networks in forming communicative competence

Summary. The article identifies ways to use social networks to form everyday and professional communicative competence. Attention is focused on blogs of philologists and oratorical specialists as exemplary models of the correct use of language units in specific communicative situations.

Keywords: communicative competence, language norms, surzhik, social networks, blog.

УДК 81.161.3

Зімонова О.В., ст. викл., **Шлєіна Л.І.**, Phd, пед.н., доцент,
Ісакова О.І., к.ф.н., доцент
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного

**ЩОДО ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
У ТЕХНІЧНОМУ ЗВО**

Анотація. У даній статті автор звертає увагу на питання та проблеми, які пов'язані з формуванням умінь та навичок щодо комунікативної культури майбутніх фахівців у процесі вивчення української мови (за професійним спрямуванням) у закладах вищої освіти. Враховуючи специфіку підготовки майбутніх інженерів, надзвичайно важливими є певні способи і прийоми у викладанні предмета, що зможуть забезпечити висвітлення тих блоків інформації, які формують професійно важливі якості спеціаліста. Майбутній фахівець, як ніхто інший, має досконало знати і дотримуватися усіх мовних норм. Для того, аби стати висококваліфікованим фахівцем, потрібно бути всебічно розвинутою особистістю. Надання викладачам свободи вибору змісту навчання уможливорює визначення ними найбільш цікавої та необхідної у практичній діяльності інформації з методики й техніки викладання навчальної дисципліни майбутнім фахівцям. Сучасні